

Але! Аби стати вічним, Слово має пролунати вчасно. Перекладена групою фахівців Інституту філософії НАНУ книга *«Після філософії: кінець чи трансформація?»* у контексті поточних подій має вигляд такої собі «осетрини другої свіжості», адже оригінал, використаний для перекладу, вийшов друком у США ще 1986 року, а тексти, що туди увійшли, писані, переважно, ще раніше.

Якщо ж зважати, що після написання текстів і першої публікації цієї книги впали Берлінський мур і «залізна завіса», було проголошено і скасовано «кінець історії», а у більшості західних інтелектуалів зникло захоплення ідеологією марксизму й ідеологією нічим не обмеженого ринку, то залишається поспівчувати тим із нас, хто не читає англійською і не має вільного доступу до західних джерел. Саме вони й можуть тішитися з перекладу *«Після філософії...»*, але – попри все – «осетрину другої свіжості» таки не випадає сприймати за останнє слово західної думки.

Хоч би там як, усе ж цікаво читати про те, як провідні західні філософи бачили соціокультурну місію і роль філософії (чи, пак, *«післяфілософії»*) у зниклому «воєнному» – у сенсі «холодної війни» – західному світі. Світі, якого давно вже немає, і який у певних вимірах не ближчий до нинішнього дня, ніж Захід початку минулого століття. Отож, ідеться про своєрідну «археологію філософського знання».

Цікаво, що в той чи інший спосіб мову про *«кінець філософії»* вели всі автори зібраних у книзі текстів. Проте навіть при цьому їх значно більше цікавили проблеми метафізики, співвідношення вічного і буденного. Інша річ, що інколи авторами книги відкидається Гайдеггерівська теза про людину як пастиря Буття, а часом навіть й останнє. Власне, деякі несамовиті адепти *Постмодерну* (представлені, радше, в особі «учнів» із пострадянських теренів) сьогодні постулюють сферою дії філософії чи то За-буття, чи то Не-буття. Що ж, порівняно з такою філософією навіть автентичний марксизм має вигляд вельми цікавого проекту.

Сергій ГРАБОВСЬКИЙ

Після філософії: кінець чи трансформація? / Переклад за редакцією В.В.Ляха. – К.: Четверта хвиля. – 2000. – 432 с.

Рецензована книга – неординарна подія в осмисленні новітнього перелому в розвитку світової філософії. Чудово, що хоч і з великим запізненням цю книгу перекладено українською мовою. Світ уже майже тридцять років осмислює постмодерністські тенденції у філософії, культурі, науці. Щодо нас, то ми все ще не сприймаємо постмодерн як щось таке, що є серйозною альтернативою академічній філософії. Здійснюються лише боязкі спроби знайти точки дотику філософського постмодерну й «старих» шкіл.

Головна цінність рецензованої книги полягає в тому, що вона пропонує читачеві широку панораму постмодерних та постметафізичних течій, ініціатори яких висловлюють радикально-критичні оцінки нинішнього стану світової філософії, захищають різні проекти *«деконструкції»* академічної

філософії Заходу, висувують сміливі гіпотези про перспективи філософії у післямодерну добу. До книги увійшли праці найвідоміших філософів нашого часу: Р. Рорті, Ж.-Ф. Ліотара, М. Фуко, Ж. Дерриди, Д. Девідсона, М. Дамміт, Х. Патнем, К.-О. Апеля, Ю. Габермаса, Г.-Г. Гадамера, П. Рікера, А. МакІнтайра, Г. Блуменберга та Ч. Тейлора. Усі вони не мають сумніву в тому, що доба панування культури філософування в дусі Декарта, Локка, Карнапа, Канта, Гегеля, та Гуссерля безповоротно минула. Суперечка ж точиться щодо того, чи означає відхід у небуття цієї культури кінець «філософії як такої» чи тільки – філософії доби Модерну.

Автори статей рецензованої книги показують, що і філософське, і наукове пізнання цілком обумовлене культурно-історичними чинниками. Знання навантажене не тільки теоретично, а й ідеологічно. Інтелектуал (тобто філософ, учений, письменник, поет) не в змозі абстрагуватися від соціального середовища, у яке він «занурений». За такого підходу ідеальна, надісторична «точка зору Бога» (Х. Патнем), яка владарює думками ревнителів академічної філософії, і яка могла б гарантувати об'єктивність дослідження, залишається недосяжною в принципі. Отже, в постмодерну добу пізнання стає можливим лише з позиції ангажованого, зануреного у визначений соціокультурний контекст, суб'єкта. А відтак це пізнання завжди є ситуативним та історично детермінованим і, зрештою, колективним.

Головна мета інтелектуальних атак авторів цієї книги полягає в тому, аби не допустити муміфікації філософії як теоретичної основи та ядра всієї культури, запобігти волюнтаристичному закріпленню за нею статусу фундаментальної, законодавчої дисципліни, яка нібито має «привілейований доступ» до реальності.

Найгострішої критики зазнають такі особливості академічного уявлення про філософію як фундаменталізм і універсалізм (пошук онтологічних та гносеологічних абсолютно надійних підвалин); прагнення редукувати дійсність до метафізичних сутностей, а логічного змісту знання до «абсолютних» джерел; репрезентаціонізм – установка на «дзеркально точне» відображення об'єктивної реальності; дуалізм та логоцентризм.

Піддаючи постмодерністській критиці культуру філософування, яка домінувала в Модерні, автори статей доповнюють традиційний аналіз розумною постмодерністською рефлексією.

Іронізуючи, з одного боку, над догмами методологічного консерватизму, а, з другого, – над екстремістськими віяннями псевдопостмодернізму, автори статей даної книги висунули низку важливих евристичних, по-справжньому провокативних ідей, котрі викликають бажання глибоко осмислити перспективи розвитку філософії ХХІ століття.

Надаючи могутнього імпульсу розвитку сучасних філософсько-гуманітарних досліджень, книга «Після філософії: кінець чи трансформація» має безсумнівну інтелектуально-духовну цінність.

Валентин ЛУК'ЯНЕЦЬ